

Υπόθεση C-646/23 [Lita] ⁱ

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

27 Οκτωβρίου 2023

Αιτούν δικαστήριο:

Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie (Πολωνία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

25 Οκτωβρίου 2023

Ποινική διαδικασία κατά:

P.B.

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Ποινική διαδικασία ενώπιον δευτεροβάθμιου δικαστηρίου κατά του οπλίτη P.B. ο οποίος κρίθηκε ένοχος σε πρώτο βαθμό για την τέλεση της αξιόποινης πράξης του άρθρου 278, παράγραφος 1, του [πολωνικού] Ποινικού Κώδικα.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Συμβατότητα με το δίκαιο της Ένωσης, υπό το φως του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, σε συνδυασμό με τις διατάξεις της οδηγίας (ΕΕ) 2016/343, εθνικής διατάξεως που προβλέπει την εκ του νόμου υποχρεωτική συνταξιοδότηση δικαστή ο οποίος έχει επιληφθεί εφέσεως ασκηθείσας σε υπόθεση διεπόμενη από την εν λόγω οδηγία.

Προδικαστικά ερωτήματα

- 1) Έχουν το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (στο εξής: ΣΕΕ) και το άρθρο 47 του Χάρτη

ⁱ Η ονομασία που έχει δοθεί στην παρούσα υπόθεση είναι πλασματική. Δεν αντιστοιχεί στο πραγματικό όνομα κανενός διαδίκου.

των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: **Χάρτης**), ερμηνευόμενα σε συνδυασμό με τις διατάξεις της οδηγίας (ΕΕ) 2016/343 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2016, για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας (στο εξής: **οδηγία**), την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική διάταξη όπως το άρθρο 13, καθώς και το άρθρο 10 του *ustawa o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw* (νόμου της 28ης Ιουλίου 2023 για την τροποποίηση του νόμου περί αστικού κώδικα και ορισμένων άλλων νόμων), που προβλέπει την υποχρεωτική συνταξιοδότηση δικαστή ο οποίος έχει επιληφθεί εφέσεως ασκηθείσας σε υπόθεση που διέπεται από τις διατάξεις της οδηγίας, σε περίπτωση κατά την οποία I) η εν λόγω διάταξη είναι διατυπωμένη κατά τρόπον ώστε να αφορά αποκλειστικά έναν από όλους τους εν ενεργεία δικαστές, II) η εν λόγω διάταξη δεν καταλαμβάνει τους εισαγγελείς που τελούν σε ανάλογη κατάσταση, μολονότι οι εισαγγελείς και οι δικαστές που τελούν σε κατάσταση ανάλογη εκείνης του δικαστή που έχει επιληφθεί της εφέσεως ετύγχαναν μέχρι τούδε όμοιας αντιμετώπισης, III) ο νόμος στον οποίο περιλαμβάνεται η εν λόγω διάταξη δεν αφορά την οργάνωση των δικαστηρίων αλλά εντελώς διαφορετικό ζήτημα, στη δε αιτιολογική του έκθεση ουδόλως εξηγούνται οι λόγοι για τους οποίους θεσπίστηκε, δεν γίνεται μνεία κάποιου σημαντικού δημόσιου συμφέροντος που επιδιώκεται με τη θέσπισή της και δεν παρατίθενται οι λόγοι για τους οποίους η θέσπισή της τελεί σε σχέση αναλογικότητας προς τους σκοπούς αυτούς, ενώ επιπλέον IV) ούτε η διάταξη αυτή ούτε κάποια άλλη διάταξη του εθνικού δικαίου προβλέπει τη δυνατότητα δικαστηρίου ή άλλου οργάνου να επιληφθεί προσφυγής ή άλλου μέσου ένδικης προστασίας εκ μέρους του οικείου δικαστή για τον έλεγχο της νομιμότητας της υποχρεωτικής συνταξιοδοτήσεώς του ή τον έλεγχο του σύμφωνου χαρακτήρα της ως άνω διατάξεως με εθνικές διατάξεις υπέρτερης τυπικής ισχύος ή με διατάξεις του δικαίου της Ένωσης ή του διεθνούς δικαίου;

- 2) Ασκήει επιρροή στην απάντηση που θα δοθεί στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα το γεγονός ότι ο δικαστής τον οποίο αφορά η προμνημονευθείσα διάταξη του εθνικού δικαίου έχει προηγουμένως υποστεί, λόγω της δράσης του για την προάσπιση της ανεξαρτησίας των δικαστηρίων και των δικαστών, συμπεριφορά κατατείνουσα στην καταστολή της εν λόγω δράσης εκ μέρους της εκτελεστικής εξουσίας, η οποία επιχείρησε να τον θέσει σε υποχρεωτική συνταξιοδότηση βάσει της προϊσχύουσας νομοθεσίας, καθώς και το ότι η προμνημονευθείσα διάταξη του εθνικού δικαίου θεσπίστηκε λόγω της αποτυχίας των ως άνω προσπαθειών; Ασκήει επιρροή στην απάντηση αυτή το γεγονός ότι, κατά το αιτούν δικαστήριο, η ως άνω διάταξη δεν εξυπηρετεί κανένα σημαντικό δημόσιο συμφέρον, αλλά είναι τιμωρητικού χαρακτήρα;

- 3 Έχουν οι διατάξεις του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, ΣΛΕΕ, του άρθρου 47 του Χάρτη, του άρθρου 2 και του άρθρου 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, καθώς και οι αρχές της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης και του αποτελεσματικού δικαστικού ελέγχου, ερμηνευόμενες υπό το πρίσμα της αποφάσεως του Δικαστηρίου της 13ης Μαρτίου 2007, Unibet (C-432/05, EU:C:2007:163), την έννοια ότι δικαστήριο στο οποίο μετέχει ο δικαστής τον οποίο αφορούν το πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα έχει την εξουσία να αναστείλει αυτεπαγγέλτως την εφαρμογή της διατάξεως του εθνικού δικαίου που διαλαμβάνεται στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα και προβλέπει την υποχρεωτική συνταξιοδότηση του εν λόγω δικαστή και να συνεχίσει την εκδίκαση της οικείας υποθέσεως, καθώς και άλλων υποθέσεων, έως ότου λάβει απάντηση από το Δικαστήριο, εφόσον το κρίνει αναγκαίο προκειμένου η εκκρεμής ενώπιόν του υπόθεση να επιλυθεί σύμφωνα με τις εφαρμοστέες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης;
- 4 Έχουν οι διαλαμβανόμενες στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα διατάξεις και αρχές την έννοια ότι, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως του Δικαστηρίου στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων που εκτίθενται στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, η διάταξη του εθνικού δικαίου η οποία μνημονεύεται στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα και η οποία προβλέπει την υποχρεωτική συνταξιοδότηση του δικαστή δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής και ότι ο δικαστής δεν τίθεται σε υποχρεωτική συνταξιοδότηση, εφόσον τούτο δεν μπορεί να στηριχθεί σε άλλη νομική βάση;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση·

Άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης·

Οδηγία (ΕΕ) 2016/343 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2016, για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας (ΕΕ 2016, L 65, σ. 1).

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Άρθρα 10 και 13 του *ustawa o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw* (νόμος για την τροποποίηση του νόμου περί αστικού κώδικα και ορισμένων άλλων νόμων) της 28ης Ιουλίου 2023 (Dz.U. του 2023, θέση 1615)·

– Κατά το άρθρο 10 «[σ]τον *ustawa o obronie Ojczyzny* (νόμο για την υπεράσπιση της πατρίδας) της 11ης Μαρτίου 2022 (Dz.U. του 2022, θέση

2305, και του 2023, θέσεις 347 και 641), το άρθρο 233 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο: “Σε περίπτωση παύσεως στρατιωτικού εισαγγελέα ο οποίος είναι επαγγελματίας στρατιωτικός από την επαγγελματική στρατιωτική υπηρεσία, το εν λόγω πρόσωπο διατηρεί τη θέση του εισαγγελέα στην οικεία οργανωτική μονάδα της εισαγγελίας ανεξάρτητα από τον αριθμό των θέσεων εισαγγελέα στην εν λόγω μονάδα”».

- Κατά το άρθρο 13 «[ο] στρατιωτικός δικαστής ο οποίος παύεται από την επαγγελματική στρατιωτική υπηρεσία και διατηρεί τη θέση του δικαστή κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος του παρόντος νόμου, τίθεται σε υποχρεωτική συνταξιοδότηση από τη συγκεκριμένη ημερομηνία [...]». Κατά το άρθρο 14 του τροποποιητικού νόμου, ημερομηνία έναρξης της ισχύος αμφοτέρων των διατάξεων είναι η 15η Νοεμβρίου 2023.

Άρθρο 175, παράγραφος 1, άρθρο 176, παράγραφος 2, άρθρο 179 και άρθρο 180 του Συντάγματος της Δημοκρατίας της Πολωνίας·

Άρθρο 22, παράγραφος 1, άρθρο 23, παράγραφος 1, άρθρο 35, παράγραφος 1, άρθρο 70, παράγραφοι 1 και 2, του *ustawa – Prawo o ustroju sądów wojskowych* (νόμου περί οργανώσεως των στρατιωτικών δικαστηρίων) της 21ης Αυγούστου 1996 (στο εξής: *usw*)·

Άρθρο 200, παράγραφος 6, άρθρο 226, σημείο 3, άρθρο 229, παράγραφος 2, άρθρο 233 του *ustawa o obronie Ojczyzny* (νόμου για την υπεράσπιση της πατρίδας) της 11ης Μαρτίου 2022·

- Κατά το άρθρο 233 «[σ]ε περίπτωση παύσεως στρατιωτικού δικαστή ή στρατιωτικού εισαγγελέα, ο οποίος είναι επαγγελματίας στρατιωτικός από την επαγγελματική στρατιωτική υπηρεσία, το εν λόγω πρόσωπο διατηρεί τη θέση του δικαστή ή του εισαγγελέα στην οικεία οργανωτική μονάδα του δικαστηρίου ή της εισαγγελίας, ανεξάρτητα από τον αριθμό των προβλεπόμενων θέσεων στις μονάδες αυτές. [...]».

Άρθρο 70, παράγραφοι 1 και 2, άρθρο 71, παράγραφοι 2 και 3, άρθρο 73, παράγραφοι 1 και 3, του *ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych* (νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων) της 27ης Ιουλίου 2001·

Άρθρο 439, παράγραφος 1, του *ustawa - Kodeks postępowania karnego* (νόμου περί κώδικα ποινικής δικονομίας) της 6ης Ιουνίου 1997·

Άρθρο 104, παράγραφος 1, του *ustawa – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia* (του νόμου περί κώδικα διαδικασίας επί διοικητικών παραβάσεων) 24ης Αυγούστου 2001.

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Το πρωτοβάθμιο στρατοδικείο Βαρσοβίας εξέδωσε απόφαση με την οποία ο οπλίτης P.B. κρίθηκε ένοχος για την αξιόποινη πράξη του άρθρου 278, παράγραφος 1, του Ποινικού Κώδικα. Ο οπλίτης P.B. άσκησε έφεση κατά της ως άνω καταδικαστικής αποφάσεως, επικαλούμενος παράνομη επιβολή ποινικού μέτρου –ήτοι, της δημοσιοποιήσεως της καταδικαστικής αποφάσεως– και ζήτησε τη μεταρρύθμιση της καταδικαστικής αποφάσεως με την εξαφάνιση της αποφάσεως κατά το οικείο σκέλος της. Κατά την εκδίκαση της εφέσεως ενώπιον του δευτεροβάθμιου στρατοδικείου περιφέρειας Βαρσοβίας, ο οπλίτης P.B. ζήτησε επιπλέον την εξαφάνιση της καταδικαστικής αποφάσεως στο σύνολό της και την υπό όρους παύση της διώξεως.
- 2 Για την εκδίκαση της εφέσεως από μονομελή σύνθεση ορίστηκε δικαστής, ο οποίος προβλεπόταν να συνταξιοδοτηθεί υποχρεωτικώς στις 15 Νοεμβρίου 2023 σύμφωνα με το άρθρο 13 του *ustawa o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw* (νόμου για την τροποποίηση του νόμου περί αστικού κώδικα και ορισμένων άλλων νόμων) της 28ης Ιουλίου 2023, χωρίς να προβλέπεται δικαίωμα προσφυγής και χωρίς να έχουν θεσπισθεί εκτελεστικές διατάξεις. Τα άρθρα 10 και 13 του εν λόγω νόμου έχουν εφαρμογή αποκλειστικώς στην περίπτωση ενός προσώπου, θεσπίστηκαν δε από την πλειοψηφία της Sejm (Δίαιτας, Πολωνία), ενώ η Γερουσία και η αρμόδια επιτροπή είχαν διατυπώσει αρνητική θέση.
- 3 Ο εν λόγω δικαστής διορίστηκε σε θέση δικαστή του δευτεροβάθμιου στρατοδικείου περιφέρειας Βαρσοβίας στις 29 Ιανουαρίου 2013. Τον Ιούλιο του 2017, για λόγους υγείας, ο εν λόγω δικαστής κρίθηκε ακατάλληλος για στρατιωτική υπηρεσία, αλλά ικανός προς άσκηση του δικαστικού λειτουργήματος. Για τον λόγο αυτό, υπέβαλε αίτηση στο *Krajowa Rada Sądownicwa* (Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο, Πολωνία) (στο εξής: KRS), υπό την τότε σύνθεσή του, για μετάθεση σε θέση δικαστή τακτικού δικαστηρίου. Το KRS πρότεινε στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να διορίσει (μεταθέσει) τον δικαστή σε αντίστοιχη θέση σε τακτικό δικαστήριο. Ο Πρόεδρος, μετά από 4,5 χρόνια, απέρριψε την πρόταση με απόφαση της 27ης Δεκεμβρίου 2021, την οποία δεν αιτιολόγησε. Τον Δεκέμβριο του 2019 ο Υπουργός Δικαιοσύνης ζήτησε από το KRS, υπό την παρούσα σύνθεσή του, την υποχρεωτική συνταξιοδότηση του δικαστή, πλην όμως το KRS αρνήθηκε να προβεί στην εν λόγω ενέργεια με το σκεπτικό ότι ο δικαστής, μολονότι ακατάλληλος για στρατιωτική υπηρεσία, ήταν ικανός για την άσκηση του δικαστικού λειτουργήματος. Κατόπιν της αποφάσεως του Προέδρου, παρόμοιο αίτημα υποβλήθηκε στο υπό την παρούσα σύνθεση KRS και από τον Υπουργό Άμυνας τον Ιανουάριο του 2022. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, το νέο KRS αρνήθηκε, στις 12 Ιουνίου 2023, να υπαγάγει τον δικαστή σε καθεστώς υποχρεωτικής συνταξιοδότησεως λόγω της θέσεως σε ισχύ του άρθρου 233 του *ustawa o obronie Ojczyzny* (νόμου για την υπεράσπιση της πατρίδας) στις 24 Απριλίου 2022. Κατά τη διάταξη αυτή, με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Άμυνας, ο εν λόγω δικαστής παύθηκε μεν από την

επαγγελματική στρατιωτική υπηρεσία αλλά, διατήρησε, όμως, τη θέση δικαστή του δευτεροβάθμιου στρατοδικείου περιφέρειας Βαρσοβίας. Από τον Μάρτιο του 2023, ο δικαστής επέστρεψε στην ενεργό υπηρεσία.

- 4 Στις 28 Ιουλίου 2023, η Sejm ψήφισε τον ustawa – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (νόμο για την τροποποίηση του νόμου περί αστικού κώδικα και ορισμένων άλλων νόμων), με τον οποίο, μεταξύ άλλων, καταργήθηκε η διάταξη που αφορούσε τους δικαστές (ενώ, αντιθέτως, η διάταξη που αφορούσε τους εισαγγελείς διατηρήθηκε σε ισχύ) από το άρθρο 233 του ustawa o obronie Ojczyzny (νόμου για την υπεράσπιση της πατρίδας) και θεσπίστηκε με τον εν λόγω τροποποιητικό νόμο το άρθρο του 13 περί υποχρεωτικής συνταξιοδότησεως δικαστή στρατιωτικού δικαστηρίου ο οποίος έχει παυθεί από την επαγγελματική στρατιωτική υπηρεσία.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της διατάξεως περί παραπομπής

- 5 Το αιτούν δικαστήριο, ως «δικαστήριο» κατά την έννοια του δικαίου της Ένωσης, καταλαμβάνεται από τις επιταγές της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας του δικαίου της Ένωσης, δεδομένου ότι δύναται να αποφαινεται επί ζητημάτων που αφορούν την εφαρμογή ή την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης. Οι συναφείς εγγυήσεις για τη ίδρυση ενός δικαστηρίου με νόμο περιλαμβάνουν όχι μόνον τη βάση για τη νομική υπόσταση του δικαστηρίου, αλλά και τις απαιτήσεις για τη συγκρότηση του δικαστηρίου και τους επί μέρους δικαστές. Το δικαστήριο πρέπει να παραμένει ανεξάρτητο και αμερόληπτο, όπερ με τη σειρά του πρέπει να διασφαλίζεται με τις κατάλληλες εγγυήσεις στις οποίες περιλαμβάνονται, ιδίως, η προστασία της ενεργού υπηρεσίας, της συνταξιοδότησεως και τη ισοβιότητας του δικαστή. Συναφώς το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει στη νομολογία που διαμορφώθηκε από τις αποφάσεις: της 27ης Φεβρουαρίου 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117), της 11ης Ιουλίου 2019, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία του Ανώτατου Δικαστηρίου) (C-619/18, EU:C:2019:615), της 5ης Νοεμβρίου 2019, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία των τακτικών δικαστηρίων) (C-192/18, EU:C:2019:924). Το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει επίσης ότι η οδηγία 2016/343 για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, περιλαμβανομένου του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του, στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών εφαρμόζεται και στην κύρια ποινική διαδικασία.
- 6 Η μονομελής σύνθεση του αιτούντος δικαστηρίου συγκροτείται από δικαστή που έχει παυθεί από την επαγγελματική στρατιωτική υπηρεσία με την αιτιολογία ότι έχει κηρυχθεί μόνιμα ακατάλληλος για την εν λόγω υπηρεσία, αλλά είναι ικανός για την άσκηση δικαιοδοτικών καθηκόντων. Όσον αφορά τον εν λόγω δικαστή, η οι νομοθετικές διατάξεις τροποποιήθηκαν αρχικά ώστε να καταστεί δυνατή η παύση του από την επαγγελματική στρατιωτική υπηρεσία χωρίς να συνταξιοδοτηθεί και εν συνεχεία θεσπίστηκε νομοθετική λύση που τον έθετε σε εκ του νόμου υποχρεωτική συνταξιοδότηση, ακριβώς λόγω της παύσεώς του από

τη στρατιωτική υπηρεσία. Οι νομοθετικές αλλαγές που εισήχθησαν στην πράξη επηρεάζουν αποκλειστικά τον συγκεκριμένο δικαστή που συγκροτεί το αιτούν δικαστήριο (πρόκειται, δηλαδή, για φωτογραφικές διατάξεις). Για τον λόγο αυτό, στην Πολωνία οι ως άνω τροποποιήσεις αποκαλούνται στα μέσα ενημέρωσης «lex Raczkowski».

- 7 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες κατά πόσον, λόγω της ως άνω τροποποίησης, εξακολουθεί να πληροί τα κριτήρια του «ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως». Η απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα είναι αντικειμενικώς αναγκαία για το αιτούν δικαστήριο προκειμένου να αποφασίσει αν μπορεί να συνεχίσει την εκδίκαση της υποθέσεως της κύριας δίκης υπό την παρούσα σύνθεσή του.
- 8 Το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες αν οι περιστάσεις που περιγράφονται στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα είναι ικανές να επηρεάσουν ή επηρεάζουν πράγματι την εκπλήρωση των απαιτήσεων περί αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως, δεδομένου ότι η αρχή της ισοβιότητας των δικαστών επηρεάζει σαφώς την αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστηρίων και την αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών. Οι ως άνω αρχές δεν αποτελούν προνόμια των δικαστηρίων ή των δικαστών, αλλά εκφάνσεις του δικαιώματος των πολιτών σε δίκαιη δίκη.
- 9 Υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως, ο νομοθέτης θέσπισε αρχικώς διάταξη με την οποία ο δικαστής που μετέχει στον δικαστικό σχηματισμό της κύριας δίκης εξακολούθησε να διατηρεί τη θέση του δικαστή στρατιωτικού δικαστηρίου κατόπιν της παύσεώς του από την επαγγελματική στρατιωτική υπηρεσία και, εν συνεχεία, χωρίς τούτο να δικαιολογείται από επιτακτικό δημόσιο συμφέρον, τροποποίησε το γράμμα του άρθρου 233 του σχετικού νόμου, απαλείφοντας από αυτό την εγγύηση περί παραμονής του εν λόγω δικαστή στην ενεργό υπηρεσία, ενώ τη διατήρησε για τους εισαγγελείς που βρίσκονται σε αντίστοιχη κατάσταση. Επιπλέον, χωρίς να παρατίθεται αιτιολογία για μια τόσο σημαντική αλλαγή, εισήχθη τροποποίηση η οποία αφορούσε το συγκεκριμένο ζήτημα σε διατάξεις που ρύθμιζαν εντελώς διαφορετικό ζήτημα, κατά κατάφωρη παραβίαση των συνταγματικών αρχών περί προσήκουσας νομοθέτησης. Ως εκ τούτου, κατά παράβαση του άρθρου 180, παράγραφος 3, του Συντάγματος, εισήχθη μια νέα αυθαίρετη νομοθετική λύση, η οποία προβλέπει την εκ του νόμου υποχρεωτική συνταξιοδότηση δικαστή, εφόσον αυτός έχει αποστρατευθεί. Όταν ένα δικαστήριο υπόκειται σε αυθαίρετες μεταβολές, περιορισμούς και αντικαταστάσεις κατά παράβαση των κανόνων που προβλέπονται στο εθνικό δίκαιο και το δίκαιο της Ένωσης ή σε αλλοίωση της σύνθεσής του κατά το δοκούν, εγείρονται αμφιβολίες όσον αφορά την ικανότητά του να εκπληρώνει τα καθήκοντα που ορίζονται στην οδηγία 2016/343.
- 10 Για τους ανωτέρω λόγους, τα ερωτήματα που υποβάλλονται στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως επικεντρώνονται στο κύρος του αιτούντος δικαστηρίου και

στην επαπειλούμενη διακινδύνευση της αρχής του τεκμηρίου της ανεξαρτησίας, της αμεροληψίας, της αθωότητας και της εγγύησης του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη. Δεδομένου ότι είναι δυνατή η επέμβαση στο γράμμα μιας νομικής διατάξεως προκειμένου να μεταβληθούν οι κανόνες που διέπουν την υπηρεσία δικαστή και να μειωθεί η διάρκεια της θητείας του, ήτοι να καταστεί δυνατή η ανά πάσα στιγμή *de facto* παύση δικαστή από την ενεργό υπηρεσία, τούτο αναμφίβολα έχει ή μπορεί να έχει επιπτώσεις στην ανεξαρτησία και την αμεροληψία του και, κατ' επέκταση, στον δίκαιο χαρακτήρα της διεξαγόμενης ποινικής διαδικασίας και στην τήρηση της αρχής του τεκμηρίου αθωότητας.

- 11 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει περαιτέρω ότι το Συνταγματικό Δικαστήριο αδυνατεί να ελέγξει τη νομιμότητα των επίμαχων διατάξεων, δεδομένου ότι η σχετική νομολογία του Συνταγματικού Δικαστηρίου διαμορφώθηκε σε χρονική περίοδο κατά την οποία αυτό δεν αποτελούσε πλέον όργανο που να παρέχει εχέγγυα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, τα δε τμήματα που εξέδωσαν τις οικείες αποφάσεις συγκροτούνταν από πρόσωπα που δεν νομιμοποιούνταν να εκδικάζουν τέτοιες υποθέσεις.
- 12 Οι νομικές ρυθμίσεις μέχρι την έναρξη ισχύος του άρθρου 233 του *ustawa o obronie Ojczyzny* (νόμου για την υπεράσπιση της πατρίδας) όριζαν ότι δικαστής στρατιωτικού δικαστηρίου δεν μπορούσε να παυθεί από την επαγγελματική στρατιωτική υπηρεσία πριν από την αποστράτευσή του με νόμο ή πριν από την απόταξη ή τη συνταξιοδότησή του (άρθρο 35, παράγραφος 1, του *usw*). Ένας δικαστής μπορούσε να συνταξιοδοτηθεί αν ήταν ακατάλληλος για στρατιωτική υπηρεσία, εκτός εάν ζητούσε μετάθεση σε τακτικό δικαστήριο (άρθρο 35, παράγραφος 4, του *usw*). Για τους λόγους αυτούς, και παρά την άρνηση του Προέδρου της Δημοκρατίας να τον διορίσει ή να τον μεταθέσει σε τακτικό δικαστήριο, ο δικαστής δεν μπορούσε να υπαχθεί σε καθεστώς υποχρεωτικής συνταξιοδότησεως.
- 13 Οι συνθήκες υπό τις οποίες υιοθετήθηκαν οι λύσεις που διαλαμβάνονται στο άρθρο 233 του *ustawa o obronie Ojczyzny* (νόμου για την υπεράσπιση της πατρίδας) δεν είναι γνωστές, αναμφίβολα, όμως, η εισαγωγή τους κάλυψε το κενό που υφίστατο στη νομοθεσία σχετικά με τη διάκριση μεταξύ ανικανότητας για στρατιωτική υπηρεσία και ακαταλληλότητας για την άσκηση καθηκόντων δικαστικού λειτουργού η οποία μνημονεύεται στο άρθρο 180, παράγραφος 3, του πολωνικού Συντάγματος.
- 14 Από τη στιγμή που η εκτελεστική εξουσία –ήτοι, ο Υπουργός Δικαιοσύνης– έλαβε γνώση του ότι ο δικαστής που είχε επιληφθεί της εν λόγω υποθέσεως θα αξιοποιούσε την ως άνω διάταξη, η επάνοδος του δικαστή στην εκδίκαση της υποθέσεως καθυστέρησε για 10 μήνες. Το γεγονός αυτό σχετιζόταν αναμφίβολα με τις προσπάθειες απομάκρυνσής του συγκεκριμένου δικαστή από τη δικαστική υπηρεσία λόγω της δράσης του ως αντιπροέδρου του προηγούμενου KRS, ιδίως από το 2014 έως το 2018, και τις θέσεις που διατύπωσε σε υποθέσεις σχετικές με παραβιάσεις του Συντάγματος από τους κυβερνώντες, υπερασπιζόμενος την ανεξαρτησία των δικαστηρίων και των δικαστών και παρέχοντας στους

δημοσιογράφους πρόσβαση στη δικογραφία υποθέσεως που αφορούσε έναν από τους υπουργούς του κυβερνώντος σχήματος. Εξαιτίας της ως άνω δράσης του, ο εν λόγω δικαστής έχει γίνει αποδέκτης παρενοχλήσεων εκ μέρους τόσο των δημόσιων αρχών όσο και των φιλοκυβερνητικών μέσων ενημέρωσης.

- 15 Κατά το αιτούν δικαστήριο, το καθεστώς περί υποχρεωτικής συνταξιοδότησεως αφορά αποκλειστικά τον δικαστή που έχει επιληφθεί της υποθέσεως της κύριας δίκης, αποτελεί πρόδηλη παραβίαση της αρχής της ισοβιότητας των δικαστών και δεν επιδιώκει κανένα σημαντικό δημόσιο συμφέρον, αλλά, αντιθέτως, είναι καθαρά τιμωρητικού χαρακτήρα. Πράγματι, η αρχή της ισοβιότητας των δικαστών πρέπει να νοείται κατά τρόπον ώστε η νομοθετική ή η εκτελεστική εξουσία να μην μπορούν, με αυθαίρετες αποφάσεις τους, να ρυθμίζουν τη δυνατότητα ενός δικαστή να εξακολουθεί να ασκεί το δικαιοδοτικό του έργο. Η υποχρεωτική συνταξιοδότηση πρέπει να συνδέεται με την ανικανότητα άσκησης του δικαστικού λειτουργήματος, οι δε συναφείς ρυθμίσεις πρέπει να υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο.
- 16 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο και στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, πρέπει να ληφθούν μέτρα για τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας του δικαστηρίου προκειμένου να διασφαλισθεί η προσήκουσα εφαρμογή της οδηγίας 2016/343. Κατά το αιτούν δικαστήριο, οι επίμαχες διατάξεις συνεπάγονται τη στέρηση από δικαστή της ιδιότητας του εν ενεργεία δικαστή κατά παράβαση κάθε σχετικού κανόνα, καθώς και του δικαιώματος δικαστικής προσφυγής. Κατά συνέπεια, δεν πρέπει να θεσπιστούν εκτελεστικά μέτρα για τη θέση του δικαστή σε υποχρεωτική συνταξιοδότηση, βάσει των διατάξεων αυτών. Το αιτούν δικαστήριο –σύμφωνα με τον κανόνα που απορρέει από την απόφαση *Simmenthal*– εκτιμά ότι είναι υποχρεωμένο να αφήνει ανεφάρμοστες εθνικές διατάξεις που δεν είναι σύμφωνες με το δίκαιο της Ένωσης. Υπό το πρίσμα της νομολογίας που απορρέει από τις αποφάσεις της 6ης Οκτωβρίου 2021, *W.Z.* (Τμήμα έκτακτου ελέγχου και δημοσίων υποθέσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου – Διορισμός) (C-487/19, EU:C:2021:798), της 18ης Μαΐου 2021, *Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393), της 5ης Ιουνίου 2023, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία και ιδιωτική ζωή των δικαστών) (C-204/21, EU:C:2023:442), καθώς και της 13ης Μαρτίου 2007, *Unibet* (C-432/05, EU:C:2007:163), επικαλείται το άμεσο αποτέλεσμα του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και την υποχρέωσή του να εγγυάται την πλήρη αποτελεσματικότητα της εν λόγω διατάξεως, αφήνοντας ανεφάρμοστη κάθε εθνική ρύθμιση η οποία είναι αντίθετη προς τη διάταξη αυτή. Επισημαίνει επίσης ότι η ως άνω υποχρέωση απορρέει από την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, της ΣΕΕ.
- 17 Η αναστολή της εφαρμογής των ως άνω διατάξεων από το αιτούν δικαστήριο καθιστά δυνατή την άσκηση από τον οικείο δικαστή δικαιοδοτικών καθηκόντων σε εθνικό δικαστήριο, ενώ, εν αναμονή της έκβασης της υποθέσεως ενώπιον του Δικαστηρίου, δεν υφίσταται νομική δυνατότητα υποχρεωτικής συνταξιοδότησεως

του. Το αιτούν δικαστήριο ζήτησε τη λήψη προσωρινού μέτρου το οποίο θα εξασφαλίζει άμεσα την άσκηση των δικαιωμάτων του που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης και θα εγγυάται την αποτελεσματική δικαστική προστασία των διαδικών της ποινικής διαδικασίας, εξασφαλίζοντας την εκδίκαση της υποθέσεως από ανεξάρτητο δικαστήριο απαρτιζόμενο από αμερόληπτους δικαστές.

- 18 Το αιτούν δικαστήριο ζητεί επίσης την υπαγωγή της υποθέσεως στην ταχεία διαδικασία. Δικαιολογεί το αίτημά του με το σκεπτικό ότι η υπό κρίση προδικαστική παραπομπή αφορά θεμελιώδες στοιχείο του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, ήτοι το δικαίωμα σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως, το οποίο είναι αδιάβλητο και εφαρμόζει την αρχή του τεκμηρίου αθωότητας. Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι το ως άνω αίτημά του είναι βάσιμο, λαμβανομένης υπόψη της κρισιμότητας που έχει η απάντηση η οποία θα δοθεί στα προδικαστικά ερωτήματα για τη δυνατότητα του εν λόγω δικαστηρίου να ασκήσει τη δικαιοδοτική του αρμοδιότητα σύμφωνα με τον νόμο και με την αρχή της ασφάλειας δικαίου, η οποία αφορά δικαστή που παύθηκε από το λειτούργημά του τόσο από τη νομοθετική όσο και από την εκτελεστική εξουσία κατά παράβαση της αρχής της ισοβιότητας των δικαστών και της ανεξαρτησίας των δικαστηρίων.